

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ**

**ПОЛІТИКА ТА ПРАВО
В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ:
ПОШУК РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

...

23 КВІТНЯ 2024

**Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2024**

УДК 32:341.3«364»(082)
П 50

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 8 від 28 березня 2024 року)*

П 50   **ПОЛІТИКА ТА ПРАВО В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ: ПОШУК
РІШЕНЬ** : збірник матеріалів Міжнарод. наук. конф. / за заг. ред.
П. В. Горінова ; Навчально-науковий інститут права та політології
УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 23 квітня 2024 р.). – Київ :
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 399 с.

Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Політика та право в умовах дії воєнного стану: пошук рішень» містить короткий зміст результатів науково-дослідних робіт наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та студентів закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячено аналізу й оцінці політичних і правових аспектів у контексті воєнного стану, з особливим акцентом на українські реалії та міжнародну перспективу. У збірнику широко представлені теми, що стосуються захисту прав людини, правового регулювання під час воєнного стану, ролі національних та міжнародних інституцій у забезпеченні правопорядку та справедливості. Велика увага приділена питанням соціального захисту військовослужбовців та цивільного населення, особливостям правосуддя в умовах воєнного стану. Дослідження в збірнику відзначаються глибоким аналітичним підходом та різноманітністю методологій, що дозволяють оцінити складність та багатовекторність правових і політичних викликів сучасного світу.

Збірник є джерелом для науковців, юристів, політологів, а також для всіх, хто цікавиться глибоким розумінням сучасних правових і політичних реалій. Він сприяє науковому діалогу, обміну знаннями та досвідом між фахівцями різних галузей, що є ключовим для вироблення комплексних підходів до вирішення глобальних викликів сучасності.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

УДК 32:341.3«364»(082)
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-MK_NNIPiP_2024

© Автори публікацій, 2024
© ННПіП УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

-
4. Шувальська Л. Р. Суд присяжних як форма народовладдя у демократичній державі. *Право*. 2015. № 3. С. 168.
  5. Про суд присяжних: проект Закону України від 14 липня 2020 р. № 3843 URL : https://ips.ligazakon.net/document/ji02716i?ed=2020_07_12
  6. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402–VIII. Чинна редакція 26.03.2024 р. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T161402>
  7. Тертишник В. М., Солнишкіна Н. С. Суд присяжних: суть ідеї та її мімікрія при формуванні кримінального судочинства України. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 223.
  8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651–VI. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T124651>

УДК 340(477)

Юлія ЯРЕМЧУК/ Yuliya YAREMCHUK

*студентка спеціальності 081 «Право» Навчально-наукового інституту
права та політології Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

Тетяна ГАВРОНСЬКА/ Tetiana HAVRONSKA

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

РОЗВИТОК ПРАВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Розвиток права в сучасній Україні – це складний і динамічний процес, який характеризується як позитивними, так і негативними тенденціями. До позитивних тенденцій можна віднести: прийняття Конституції України 1996 року, яка проголосила Україну правовою державою, створення багатопартійної системи та прийняття законів, які гарантують свободу слова, свободу зібрань та інші права та свободи людини і громадянина проведення судової реформи, яка покликана зробити судову систему більш справедливою та незалежною, співпраця України з європейськими та міжнародними організаціями у сфері права. Важливо зазначити, що розвиток права в Україні є постійним процесом. Існує багато проблем, які ще потрібно вирішити. До негативних тенденцій можна віднести: широке поширення корупції, яка негативно впливає на всі сфери життя суспільства, включаючи правову систему, недостатнє фінансування правоохоронних органів та судової системи, незавершеність багатьох реформ, в тому числі судової реформи, війна з росією, яка негативно впливає на розвиток права в Україні [2]. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року суттєво вплинуло на розвиток права в країні. З одного боку, війна змусила українську владу вжити надзвичайних заходів, які обмежують деякі права та свободи громадян. З іншого боку, війна також стимулювала прийняття нових законів, спрямованих на захист прав та свобод громадян, а також на покарання воєнних злочинців. Від початку повномасштабного вторгнення в Україні з'явилися такі проблеми та виклики: знищення правової інфраструктури: Російські війська завдали значної шкоди судам, прокуратурі, адвокатурі та іншим правовим установам.

Це ускладнює доступ до правосуддя та робить його менш доступним для людей, необхідність адаптувати законодавство до воєнних умов. Війна змусила українську владу прийняти низку нових законів та внести зміни до існуючих. Ці зміни стосуються, зокрема, воєнного стану, мобілізації, обороноздатності, санкцій проти Росії та інших питань, забезпечення прав людини: Війна спричинила масові порушення прав людини, такі як вбивства мирних жителів, руйнування житла, депортації та катування. Українська влада та правозахисні організації роблять все можливе, щоб документувати ці порушення та притягнути винних до відповідальності, реформування правової системи: Війна показала, що українська правова система потребує реформування. Це стосується, зокрема, боротьби з корупцією, підвищення ефективності правосуддя та посилення незалежності судової влади [3].

Є декілька ключових напрямів розвитку: а саме цифровізація правосуддя – це впровадження електронних судів та інших цифрових інструментів робить правосуддя більш доступним та ефективним. Підвищення кваліфікації правників – важливо, щоб юристи мали знання та навички, необхідні для роботи в умовах воєнного стану. Співпраця з міжнародними партнерами. Україна співпрацює з міжнародними організаціями, щоб отримати допомогу в реформуванні правової системи та захисті прав людини. Ось деякі з законів, які були прийняті в Україні під час повномасштабного вторгнення: закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення оборони України, цивільного захисту населення та захисту критичної інфраструктури» (від 03.03.2022 № 2118-IX), закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за колабораційну діяльність» (від 03.03.2022 № 2119-IX), закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо відповідальності за злочини проти воєнної безпеки України» (від 03.03.2022 № 2120-IX), закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту прав та свобод осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії російської федерації проти України» (від 15.03.2022 № 2134-IX) [7].

Ці закони: вводять режим воєнного стану та надають владі додаткові повноваження для забезпечення оборони країни, посилюють відповідальність за колабораційну діяльність, встановлюють відповідальність за злочини проти воєнної безпеки України, забезпечують захист прав та свобод осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії росії [5]. Війна також негативно вплинула на розвиток права в Україні: знищення судової інфраструктури ускладнює доступ до правосуддя, внутрішньо переміщені особи та біженці стикаються з труднощами у реалізації своїх прав, існує ризик порушення прав людини з боку окупантів.

Незважаючи на всі виклики, українська влада та громадянське суспільство вживають заходів для того, щоб мінімізувати негативний вплив війни на розвиток права в Україні. Для покращення права кожен з нас повинен: дотримуватись законів (це найпростіше і найефективніше, що може зробити кожен), знати свої права (знання своїх прав допоможе вам захистити себе від свавілля влади та інших порушень), бути активним громадянином (беріть участь у громадських обговореннях законопроектів), боротися з корупцією (не давайте хабарів, підтримуйте антикорупційні реформи, повідомляйте про випадки корупції правоохоронним органам), підвищувати свою правову свідомість (читайте книги та статті про право), бути чесними та справедливими (чесність і справедливість-це основа правової держави), поважати

права інших людей та вірити в правосуддя (правосуддя – це важливий елемент правової держави).

Сучасна Україна і тогочасна Україна (до 1991 року) істотно відрізняються за політичним устроєм, економічною системою, соціальними відносинами, а отже, і за розвитком права. Ось деякі ключові відмінності:

– Політичний устрій. Сучасна Україна – унітарна, демократична, правова республіка. Тогочасна Україна – радянська республіка, частина СРСР.

– Економічна система. Сучасна Україна – ринкова економіка. Тогочасна Україна – планова економіка.

– Соціальні відносини. Сучасна Україна – плюралістичне суспільство з багатопартійною системою. Тогочасна Україна – однопартійна система, домінування комуністичної ідеології.

– Розвиток права. Сучасна Україна – багатопартійна система: закони гарантують свободу слова, свободу зібрань та інші права та свободи людини і громадянина. Судова реформа: спрямована на те, щоб зробити судову систему більш справедливою та незалежною. Співпраця з європейськими та міжнародними організаціями: у сфері права. Тогочасна Україна – панування комуністичної ідеології: право було підпорядковане політичним цілям. Незалежність судової системи: була обмежена. Права та свободи людини: були обмежені. Важливо зазначити, що розвиток права в сучасній Україні все ще має багато проблем. Тогочасна Україна також мала свої здобутки в розвитку права, наприклад, прийняття Конституції УРСР 1978 року.

Незважаючи на всі відмінності, можна сказати, що право в Україні постійно розвивається. Сучасна Україна має багато можливостей для того, щоб побудувати справедливу та ефективну правову систему, яка буде відповідати потребам суспільства. Право відіграє важливу роль у житті суспільства, особливо під час війни. Воно допомагає: захищати права людини, забезпечувати порядок, боротися з безкарністю, зберігати єдність і найважливіше будувати краще майбутнє. Звичайно, право не може повністю зупинити війну або стерти її жахливі наслідки, Однак право може допомогти нам захищати себе, своїх близьких та свою країну. Тому в сучасній Україні потрібно вивчати право незалежно від того, яку кар'єру ви обираєте, знання права допоможе нам захищати свої права та інтереси в такий складний для кожного українця час.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Теорія держави і права: Академічний курс / за ред. В. М. Корецького. Київ : Юридична думка, 2014. 767 с.
2. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. Ф. Скакуна. Харків : Право, 2017. 672 с.
3. Загальна теорія держави і права : навчальний посібник / Р. А. Калюжний, С. М. Тимченко, Н. М. Пархоменко, С. М. Лєгуша. Київ : Видавець Паливода А.В., 2007. 296 с. (Бібліотека студента)
4. Пархоменко Н. М. Теорія держави і права : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2007. 352 с.
5. Петришин О. В. Теорія держави і права : навчальний посібник. Львів : Новий Світ-2000, 2016. 304 с.
6. Алексєєв С. С. Шляхи розвитку права в сучасній Україні. *Держава і право*. 2016. № 4. С. 3-10.
7. Скакун О. Ф. Актуальні проблеми розвитку права в Україні. *Вісник Академії правових наук України*. 2015. № 1. С. 10–18.